

# Regionale leerwinkels: centrale rol voor mobiliseren van kansengroepen

Reactie op 'Leertrajecten en leertrajectbegeleiding voor kansengroepen'

## Trajectbegeleiding als een aspect van de begeleiding naar leren

Trajectbegeleiding voor werkzoekenden versus trajectbegeleiding voor werkenden en niet-werkenden

Voor *werkzoekenden en (langdurig) werklozen* is trajectbegeleiding reeds vrij sterk en ook vrij goed ontwikkeld in Vlaanderen. Voor de VDAB is trajectbegeleiding immers een kerntaak die ze ook behoorlijk vervult. Uit recent materiaal hebben wij geleerd dat *ook uitzendbureaus* op dit terrein een belangrijke functie vervullen. Al is het mij nog niet duidelijk in hoeverre zij ook zo'n functie vervullen ten aanzien van de zogeheten kansengroepen. Merk op dat in de beide gevallen niet de begeleiding naar leren voorop staat, maar wel *de begeleiding naar werk*. Het is in dat kader dat er wordt gewerkt aan de bereidheid tot leren en aan de toeleiding naar een *passend educatief aanbod, eventueel ook op de werkplek*. Dit is een bijzonder belangrijke vaststelling. Het is ook een goed uitgangspunt voor het stimuleren van het leren. De meeste volwassenen leren immers niet om te leren, maar om in hun (werk)situatie iets te doen met het geleerde.

Voor *werkenden en niet-werkenden* liggen de zaken anders. *Werkenden* vinden hun motivatie om te leren in de behoefte aan meer plezier in hun werk, werkzekerheid, promotie of het vinden van een beter passende baan. Voor het invullen van deze behoefte kunnen zij in een aantal gevallen op de hulp rekenen van hun werkgever; in andere houden zij deze laatste er liever buiten. En dat

maakt een beduidend verschil. Werknemers die werken in een onderneming met een competentiebeleid dat oog heeft voor de bekwaamheden van haar werknemers – en speciaal voor deze uit de zogeheten kansengroepen – zijn uiteraard het best af. Dat is bijvoorbeeld het geval voor werknemers van beschutte werkplaatsen, van werkervaringsprojecten, enz. De anderen blijven eigenlijk wat in de kou, gewoon omdat er nauwelijks initiatieven bestaan die hen kunnen begeleiden bij het zoeken naar een passende educatieve handreiking.

Wat men zich moet voorstellen bij arbeidsmarktgerichte vorming voor *'niet-werkenden'* is niet helemaal duidelijk. Ik denk hierbij aan herintreders, aan gedetineerden. Maar deze kunnen ook als werkzoekenden worden beschouwd.

## Netwerken – de regionale leerwinkel

Zowel voor werkzoekenden als voor de anderen is het van belang dat er *netwerken* zouden functioneren met als hoekstenen: toeleiding naar het educatieve aanbod, trajectbegeleiding, voorlichting en advisering. Deze functies kunnen als een aspect van de toeleiding naar werk of naar andere vormen van maatschappelijk participeren worden opgevat, maar ze kunnen ook worden uitgebouwd in het kader van een specifieke voorziening op dit terrein – bijvoorbeeld een 'leerwinkel'. Vooral belangrijk daarbij is dat zij onderling complementair en in samenhang hun opdracht invullen. Precies hiervoor is een *goed functionerend netwerk nodig*. De regionale 'leerwinkel' zou hierin een centrale functie kunnen vervullen.

Bekijken wij de onderscheiden functies in dat perspectief.

De toeleiding van mensen uit de zogeheten kansengroepen, zowel naar werk als naar verder leren, kan best vanuit diverse hoeken gebeuren (take the people where they are). Personen en diensten uit de welzijnssector dienen hierin een voorname rol te spelen. Toeleiders moeten in deze opdracht kunnen begeleid en gesteund worden. Een regionale leerwinkel zou (onder meer) deze functie kunnen opnemen.

Vanzelfsprekend zal deze leerwinkel ook moeten voorzien in alle nodige informatie over het educatieve aanbod en ter zake advies kunnen geven zowel aan individuele geïnteresseerden als aan toeleiders en voorzieningen.

In welke mate er vanuit een dergelijke regionale leerwinkel ook individuele leertrajectbegeleiding kan worden aangeboden, moet nog nader worden bekeken. In een aantal gevallen kan deze beter als een aspect van trajectbegeleiding naar werk worden opgepakt, in andere gevallen als een aspect van levensloopbegeleiding, en soms ook van studiekeuzebegeleiding en bemiddeling. Dit neemt niet weg dat de leerwinkel op dit terrein een aantal belangrijke taken kan vervullen. Concreet kan men hierbij denken aan de functie van een NT2-loket, waar de screening, dispatching en opvolging van NT2-cursisten kan gebeuren. *In ieder geval moet het een expliciete opdracht zijn van de leerwinkel ervoor te zorgen (zo niet te waarborgen) dat ook en vooral mensen die tot de kansengroepen behoren op een bij hun situatie passende vorm van leertrajectbegeleiding kunnen rekenen.*

De tijd lijkt rijp om met het opzetten van dergelijke 'leerwinkels' te beginnen. Of dat is in de vorm van pilootprojecten of experimentele projecten doet er minder toe dan *dat dergelijke initiatieven van meet af aan behoorlijk bestaft en bemiddeld van start kunnen gaan en voldoende tijd en ruimte krijgen om hun vorm te vinden. Maar niet zonder coördinatie en begeleiding.* Veel kennis van zaken moet immers nog uit ervaring en reflectie op ervaring worden opgebouwd. Daarom kunnen pilootprojecten het best worden opgezet in regio's met een voldoende omvang van zowel de vraag als het

aanbod aan volwasseneneducatie en met een behoorlijk potentieel aan ondersteuning vanuit de universiteiten en/of hogescholen.

## Trajectbegeleiding als een component van het educatieve aanbod

---

Deze vorm van trajectbegeleiding bestaat voor een deel in het kader van de basiseducatie voor volwassenen met zijn systeem van systematische intakes en zijn leerlingvolgsysteem. Hij bestaat ook binnen de beroepsopleiding van de VDAB, met zijn traditie van hoofdelijk onderwijs en past naadloos in het systeem van trajectbegeleiding naar werk. *Trajectbegeleiding bestaat echter niet (of nauwelijks) in het volwassenenonderwijs.* De behoefte hieraan wordt met de veralgemening van het modulaire stelsel steeds duidelijker. Wat specifiek de kansengroepen betreft, wordt trajectbegeleiding vooral gemist binnen het aanbod NT2 en het Tweedekansonderwijs. De bestaande regelgeving schept hier slechts weinig ruimte voor, ook al is er op dit terrein soms meer mogelijk dan men denkt. In ieder geval is het wenselijk dat er bij een herziening van de regelingen voor de basiseducatie en het volwassenenonderwijs ruimte wordt gemaakt voor trajectbegeleiding, in de eerste plaats voor de zogeheten kansengroepen.

Wezenlijke componenten hiervan zijn *een zorgvuldige intake* (zodat iedereen op de juiste plek terecht komt) *en een degelijk leerlingvolgsysteem.* Maar men heeft hier weinig aan als (zowel binnen als buiten het centrum) niet tegelijk voorzien wordt in *soepele schakel- en overstapmogelijkheden* die zodanig worden opgevat dat de studieduur en studiebelasting voor de potentiële deelnemers geen bijkomende drempels vormen om te (blijven) leren.

## Deskundigheid en deskundigheidsontwikkeling

---

Dat er een centrale databank moet zijn met alle nodige gegevens over het educatieve aanbod ligt nogal voor de hand. Maar even belangrijk is dat toeleiders en leerbemiddelaars zich een goed beeld kunnen vormen van de relevantie van het aanbod voor hun doelgroep en de barrières om er eventueel

eel gebruik van te maken. Dit veronderstelt dat zij, vooral regionaal, een goed contact weten op te bouwen met de educatieve voorzieningen waar ze mee werken.

Figuur 1 bij het artikel over leertrajecten geeft een goed beeld van de taken die in het kader van leertrajectbegeleiding moeten worden opgepakt. Het is duidelijk dat er hiervoor een aantal bekwaamheden vereist zijn waarover weinigen zonder meer beschikken. Voeg daar de functies aan toe die wij hierboven in verband met de 'leerwinkel' hebben genoemd en het zal duidelijk zijn dat er ter zake nog heel wat deskundigheid moet worden ontwikkeld.

In dat licht is het belangrijk dat er op dit terrein niet alleen wordt geëxperimenteerd, *maar dat eventuele pilootprojecten systematisch worden gecoacht en begeleid*. De bedoeling hiervan moet zijn de al doende opgedane kennis en ervaring bij elkaar te brengen, op haar deugdelijkheid te taxeren, ze te generaliseren en terug te koppelen naar de praktijk. Het ligt voor de hand dat bij dit proces zowel de mensen uit de pilootprojecten zouden betrokken worden als uit de relevante opleidingen en de reflectiecentra (die de universiteiten zouden moeten zijn). Een centrale cel zal aan dit gebeuren de nodige ondersteuning moeten geven.

## Kortom

---

Zoals reeds opgemerkt, is de tijd rijp om op het terrein van de trajectbegeleiding voor het levenslange leren een belangrijke stap voorwaarts te zetten. Opgevat als het regionale knooppunt binnen een netwerk van toeleidende en begeleidende voorzieningen voor het leren van volwassenen kunnen 'leerwinkels' hierin een voorname rol vervullen. Er is echter meer nodig: *al doende moet de nodige deskundigheid worden gegenereerd en doorgegeven*. De verdere uitbouw van trajectbegeleiding voor het levenslange leren moet uiteindelijk alle lerenden ten goede komen. Dat zijn ook degenen die tot de zogeheten kansengroepen behoren. Samen met hen moet naar vormen van trajectbegeleiding worden gezocht die het best aan hun behoeften en mogelijkheden beantwoorden. Hiervan zal trouwens nog het meeste worden geleerd voor het opzetten van goede leertrajectbegeleiding voor iedereen.

*Huib Hinnekint*  
*EDUFORUM Gent-Eeklo*